

ปัจจุบันการศึกษาสภาพแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นที่สนใจและนิยมกันอย่างกว้างขวาง เพราะผลที่ได้จากการศึกษาสภาพแวดล้อมสถาบัน จะทำให้นักการศึกษาเข้าใจถึงลักษณะของสถาบันนั้น ๆ มากขึ้น และเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่จะนำข้อมูลสำคัญไปใช้เพื่อวางแผนพัฒนาสถาบันให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อสัมฤทธิ์ผลของมวลสมาชิกในสถาบันนั้น ๆ ยิ่งขึ้นไป ในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีผู้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของสถาบันในทัศนะที่ต่าง ๆ กัน ฮาโรลด์ (Harold) ไคกลาวา สภาพแวดล้อมวิทยาลัย หมายถึง ระบบการศึกษา ระบบการปกครองและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการพัฒนาตนเอง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติและความสนใจ เมื่อบุคคลเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สภาพแวดล้อมทางค่านิยมวิชาการและสังคมจะแตกต่างไปจากการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ค่านิยมวิชาการ นักศึกษาจะเรียนวิชาชีพหรือวิชาเฉพาะชั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาคนควาอย่างกว้างขวาง นักศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น อาจทำให้เกิดการวิตกกังวลและความขัดแย้งขึ้นได้ ทางสังคม-นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของวิทยาลัย นักศึกษาที่ไม่เคยเรียนสหศึกษามาก่อนก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ และนักศึกษาจะต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของสังคมอีกด้วย²

เมฮิว (Mayhew) ได้เสนอว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้ในชั้นอุดมศึกษา คือ ขนาดซึ่งรวมทั้งขนาดของนักศึกษา คณาจารย์ และสถาบัน ปรัชญาการศึกษา ประสิทธิภาพของคณาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์กับนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ของสถาบัน

¹Webster, Harold, "Personality Change in College Students" in College and Character (New York: Nevitt Standford, 1964), p.233

²Norman T. Bell, Introduction to College Life. (Boston, Mifflin Company, 1966), p. 3 - 4

โครงสร้างการบริหารและโครงสร้างสังคมการบริหารบุคลากร (Professional administrative social structure) การให้บริการแนะแนวเพื่อช่วยนักศึกษาแก้ไขปัญหา อาคารสถานที่หลักสูตรและหลักสูตรพิเศษ แหล่งเงินทุน รวมทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ¹ อรรถพร คุณพันธ์ ไคนิยามสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย หมายถึง การรับรู้และความประทับใจ ของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ไคแก ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย การบริหาร บรรยากาศในการเรียนการสอน พฤติกรรมเกี่ยวกับเพื่อน และอาคารสถานที่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของมวลสมาชิกในมหาวิทยาลัย และ ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตโดยตรง² นัยนา อ่างสันติกุล ไคนิยาม สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์สถานที่หรือลักษณะใด ๆ ที่นิสิตนักศึกษารับรู้ว่า ก่อให้เกิดผล ที่จะส่งเสริมหรือขัดขวางความก้าวหน้าของการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะและทักษะใน วิชาชีพที่ตนกำลังศึกษาเล่าเรียน³

แอสติน (Astin) ได้กล่าวถึงการวัดสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษาวิธีหนึ่ง คือ วิธีวัดภาพพจน์สถาบัน (The "Image" Approach) เป็นวิธีที่อาศัยการรายงานประสม-

¹Lewis B. Mayhew, "Institutional and the Learning Environment", in the College and the Student Edited by Lawrence E. Dennis and Joseph F. Kouffman (Washington D.C. : American Council on Education, 1966), p. 211 - 213

²อรรถพร คุณพันธ์, "การสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า 24

³นัยนา อ่างสันติกุล, "การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) หน้า 17

การของที่มีประสมการณ์ในสถาบัน ซึ่งใดแก่นักศึกษา คณาจารย์ และผู้บริหารของสถาบัน
 แห่งนั้น¹ ตัวอย่างเครื่องมือวัดสภาพแวดล้อมวิทยาลัยควีนซี ไคแอนด์ คีซีลักษณะวิทยาลัย
 (The College Characteristic Index or CCI) ซึ่งเป็นการวัดสภาพแวดล้อม
 เชิงประจักษ์เป็นครั้งแรก มาตราสภาพแวดล้อมและมหาวิทยาลัย (The College and
 University Environment Scale or CUES) ซึ่งได้พัฒนาจาก CCI และแบบสำรวจ
 หน้าที่สถาบัน (The Institutional Functioning Inventory of IFI) เครื่องมือ
 2 ชนิดแรกอาศัยการรายงานความรู้สึกของนักการศึกษาเป็นข้อมูลสภาพแวดล้อมวิทยาลัย ส่วน
 IFI อาศัยการรายงานของอาจารย์ผู้บริหารที่มีบทบาทในสถาบัน

การวิจัยในต่างประเทศ

มากาเร็ต (Margaret) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังและการเข้าสังคมใน
 สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse
 University) ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของนักศึกษา
 ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย มีผลต่อการศึกษาในทุกแขนงวิชาของนักศึกษา
 ชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมไม่
 แตกต่างกัน²

เบน (Benn) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย ใน
 อุดมคติกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาได้รับจากประสบการณ์จริง ศึกษาโดยใช้
 วิธีวัดภาพพจน์มหาวิทยาลัย ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ
 โอคลาโฮมา (Oklahoma State University) พบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพ
 แวดล้อมมหาวิทยาลัยของนักศึกษาในประสบการณ์จริง มีผลในทางลบและแตกต่างกันอย่าง

¹Alexander W. Astin, The College Environment p. 9

²Parker S. Margaret, "Freshmen Expectation and
 Socialization in the College Environment" Dissertation Abstracts
 9 : 11 (1975), p. 4434 - A.

มากกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยในอุดมคติของนักศึกษา¹

อดอร์เรียน (Adorian) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อหอพักวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของ แคนนิซัส คอลเลจ (Canisus College) เมืองปีฟฟาโล มลรัฐนิวยอร์ก จำนวน 313 คน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อหอพักกับผลการเรียนของนักศึกษาแตกต่างกันไปตามเพศ ชั้นเรียน และวิชาเอกของนักศึกษา สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักศึกษาในหอพักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มนุษยสัมพันธ์ ขนาดของหอพัก ระเบียบของหอพัก การบริการอาหาร และระยะทางระหว่างหอพักชายกับหอพักหญิง ส่วนสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ขึ้นอยู่กับ การมีโอกาสเลือกห้องพัก การเลือกเพื่อนร่วมห้อง ที่อำนวยความสะดวกในการประกอบอาหาร หอนำส่วนตัว และขนาดของห้องพัก²

กอตต์เลียบและฮอดกินส์ (Gottlieb and Hodgkins) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา จำนวน 997 คน พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มที่จะแยกตัวจากลักษณะของชุมชนในมหาวิทยาลัย แดกด้วยแสงหาคานิยม

¹Gerald C. Benn, "A Comparison of the Ideal and Real College Environment as Perceived by Entering Freshmen in an Oklahoma State University". Dissertation Abstracts 36 : 11 (May 1972), p. 4026 - A

²Stephen J. Adorian, "The Residence Hall Environment at an Urban College". Dissertation Abstracts. 35 : 7 (January 1976), p. 4037 - A.

ของตนเอง จากกลุ่มเพื่อน¹ นักศึกษาที่มีความพอใจในความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในชั้นมาก จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษากว่านักศึกษาที่มีความพอใจในความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในชั้นน้อย²

ไชลด์ (Child) ได้ศึกษาการบริการนักศึกษาในวิทยาลัยภาคค่ำของสหรัฐอเมริกา พบว่า วิชาเรียนส่วนใหญ่จะสนองความต้องการของนักศึกษาเป็นรายบุคคล และนักศึกษาส่วนมากมีความต้องการในการบริการต่าง ๆ น้อยมาก สำหรับบริการที่นักศึกษาต้องการมาก คือ บริการด้านความช่วยเหลือทางการเงิน ด้านความปลอดภัย และบริการด้านการจัดวางตัวบุคคลและเขาได้เสนอแนะว่าบริการที่ควรจัดเฉพาะนักศึกษาภาคค่ำได้แก่ บริการห้องสมุด บริการด้านการวางแผนการเรียน บริการสถานที่สำหรับพบปะสังสรรค์ บริการร้านอาหาร บริการสุขภาพ และสโมสรนักศึกษา³

การวิจัยในประเทศ

ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัย (College Environment) ยังไม่กว้างขวางนัก เพิ่งจะได้มี ผู้สนใจทำการศึกษาวิจัยในระยะ 2-3 ปี ที่ผ่านมานี้เท่านั้นเอง

¹William P. Gottlieb, and Harold L. Hodgkins, "College Student Subculture : Their Structure and Characteristics in Relation to Student Attitude Change" School Review, 71 (Autumn, 1963), : 226 - 289.

²Artur De Coster. David, "Some Effects of Different Classroom Conditions upon Interpersonal Relationship, Personal Adjustment, Achievement for College Freshmen". Dissertation Abstracts International. 37 : 11 (May 1971), p. 5789 - A.

³James B. Childs, "A Study of Student Personnel Services in American Evening College and the Attitude of Directors and Student Personnel Staffs toward Services" Dissertation Abstracts 32(9-A) (1972), p. 4912 - A.

อรรถพ คุณพันธ์ ได้สร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย แล้วนำไปทดลองประเมินสภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับนิสิต ชั้นปีที่ 1 ปรากฏว่า สภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้านอาคารสถานที่ มีลักษณะเด่นที่สุด และสภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยาความสัมพันธ์กับเพื่อนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีลักษณะคอบที่สุด¹

นัยนา อ่างสันติกุล ได้วิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย โดยใช้แบบสำรวจปลายเปิดซึ่งประกอบด้วยขอรายการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย จำนวน 88 ข้อ กับนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตหลักสูตร 4, 5 และ 6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง ปรากฏว่าองค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางวิชาการของนักศึกษา คือ บรรยากาศในการเรียน พฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศการบริหารและวินัยนิสิตนักศึกษา กีฬาและสันทนาการ บุคลิกภาพเพื่อนสนิท และบริการทางวิชาการ²

รัตนา เทพคลไชย ได้ทำการศึกษาถึงบุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนิสิต 10 คณะ จำนวน 480 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชายหญิง ที่ศึกษาในคณะเดียวกันมีบุคลิกภาพ ความต้องการแตกต่างกันบางประเภท ยกเว้นคณะ - พานิชยศาสตร์และการบัญชี นิสิตชายหญิงมีบุคลิกภาพความต้องการแต่ละประเภทไม่แตกต่างกัน บุคลิกภาพความต้องการของนิสิตทางคณะที่แตกต่างกัน คือ บุคลิกภาพ ความต้องการการแสดงออก การพึ่งตนเอง การมีอำนาจเหนือผู้อื่น การคบเพื่อนต่างเพศ ความต้องการที่เด่นที่สุดของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ ความต้องการความช่วยเหลือ

¹อรรถพ คุณพันธ์ "การสร้างแบบสำรวจ... .." หน้า 63

²นัยนา อ่างสันติกุล "การวิเคราะห์องค์ประกอบ... .." หน้า 71

ผู้น ส่วนบุคลิกภาพ ด้านความต้องการการแสดงผลออกนั้น นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีน้อยที่สุด¹

สร้างค์ ไคว้ตระกูล ไคว้ทำการวิจัยปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรจัดบริการคานกกิจกรรมเสริมบุคลิกภาพ จัดหลักสูตรให้มีวิชาเลือกเพิ่มขึ้น จัดบริการอาหารกลางวัน บริการหอพัก กิจกรรมนิสิตและควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์²

เฉลิมพล ศรีหงษ์และคณะ ไคว้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 3,000 คน ผลการวิจัยพบว่า - นักศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วมีทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี นักศึกษาที่มีอายุมากมีทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากกว่านักศึกษาที่มีอายุน้อย นักศึกษาที่ประกอบอาชีพแล้วมีทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากกว่านักศึกษาที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ สำหรับเพศ ภูมิฐานะของนักศึกษาไม่มีสหสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง และการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่มีทัศนคติไม่ดีต่อมหาวิทยาลัยในเรื่องการจัดบรรยายวิชาการต่าง ๆ สวัสดิการที่ได้รับ ระบบการจราจร และอาคารสถานที่³

การศึกษาค้นคว้าจากผลงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ทราบวาสภาพแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษาด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ด้านวิชาการ

¹รัตนา เทพคลไชย "บุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) หน้า 72

²สร้างค์ ไคว้ตระกูล, การวิจัยปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504) หน้า 19

³เฉลิม ศรีหงษ์และคณะ, ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521) หน้า 147

ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันนั้น ๆ ปัจจุบันวิทยาลัยครูในฐานะสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518¹ นั้น ได้มีการจัดการฝึกหัดครูได้เริ่มขึ้นครั้งแรก เมื่อ พุทธศักราช 2435 ในรูปของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู และย้ายเข้าเรียนแผนกหนึ่งของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในปีพุทธศักราช 1456 เมื่อโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเปลี่ยนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงธรรมการจึงได้แยกการฝึกหัดครูออกเสียจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสังกัดกรมศึกษาธิการ ในปีพุทธศักราช 2461 ระยะต่อมาสภาพของการฝึกหัดครูได้รับการพัฒนา เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีโรงเรียนฝึกหัดครูเกิดขึ้นอีกหลายแห่งและมีหน่วยงาน - รับผิดชอบเพิ่มขึ้น เช่น กรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา กรมศิลปากร กรมมหาวิทยาลัย และกองการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา ในวันที่ 29 กันยายน พุทธศักราช 2497 "กรมการฝึกหัดครู" ได้รับการตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์จะรวบรวมการฝึกหัดครูเข้ามาเป็นหน่วยงานเดียวกัน เพื่อการประหยัดและมีประสิทธิภาพที่จะปรับปรุงครูใหม่ปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งในขณะนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รวมอยู่ในสังกัดกรมการฝึกหัดครูด้วย ในปีพุทธศักราช 2515 มีวิทยาลัยครูในสังกัด 29 แห่ง ต่อมาวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โอนไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2518 ได้มีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ขึ้นให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและผลิตครู ถึงระดับปริญญาตรีทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิถึฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษาทำนุบำรุงวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยวิทยาลัยครูยังคงสังกัดอยู่ในกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันมีวิทยาลัยครูทั้งหมดรวม 36 แห่ง²

¹พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 "ราชกิจจานุเบกษา... .." หน้า 24

²กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ 29 กันยายน 2522 ครบรอบ 25 ปี การสถาปนากกรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2522)

จากประวัติความเป็นมาของการฝึกหัดครูไทย วิทยาลัยครูในภาคกลางแต่ละแห่ง ได้จัดตั้งขึ้นในระยะเวลาที่แตกต่างกัน บางแห่งจัดตั้งมานานและบางแห่งจัดตั้งขึ้นใหม่ ตามประวัติความเป็นมาของแต่ละวิทยาลัยโดยสังเขป ดังนี้

1. วิทยาลัยครูกาญจนบุรี เป็นวิทยาลัยครูใหม่ ได้รับการสถาปนา เมื่อ 29 กันยายน 2516 ตั้งอยู่ที่บ้านแก่งเสี้ยน ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 16 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 528 ไร่เศษ

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลិតครูถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) มีอาจารย์จำนวน 91 คน เป็นปริญญาโท 30 คน ปริญญาตรี 55 คน และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 6 คน

2. วิทยาลัยครูจันทบุรี ได้รับการสถาปนา เมื่อ 8 มิถุนายน 2515 ตั้งอยู่ที่สวนบ้านแก้ว ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เดิมเป็นของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 688 ไร่เศษ

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เกษตรศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มีอาจารย์จำนวน 92 คน เป็นปริญญาโท 36 คน ปริญญาตรี 50 คน และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 6 คน

3. วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา เดิมเปิดสอนฝึกหัดครูในโรงเรียนประจำมณฑลปราจีนบุรี พุทธศักราช 2483 ย้ายมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบัน คือ ถนนมรุพงษ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 83 ไร่เศษ และเมื่อปีพุทธศักราช 2513 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครู

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป มีอาจารย์จำนวน 132 คน เป็นปริญญาโท 56 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 1 คน ปริญญาตรี 69 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 6 คน

4. วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี ตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2463 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดในปีพุทธศักราช 2479 เมื่อ 24 มิถุนายน 2483 ย้ายมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบัน คือ ถนนนารายณ์มหาราช ตรงข้ามค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อำเภอ

เมือง จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 56 ไร่เศษ และในปีพุทธศักราช 2513 ได้ขยายสถานที่ออกไปนอกวิทยาลัยอีกประมาณ 23 ไร่เศษ อยู่ห่างจากตัววิทยาลัย ประมาณ 4 กิโลเมตร เพื่อสร้างหอพักนักศึกษาชายและบ้านพักอาจารย์

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลិតครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภูมิศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคหกรรมศาสตร์ มีอาจารย์จำนวน 151 คน เป็นปริญญาเอก 1 คน ปริญญาโท 54 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 4 คน ปริญญาตรี 87 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 5 คน

5. วิทยาลัยนครปฐม เดิมเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2477 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูหญิงในปีพุทธศักราช 2479 เป็นนักเรียนประจำ และในปีพุทธศักราช 2503 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูชายประเภทเดินเรียนเพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่งเมื่อ 16 มกราคม 2513 ได้ย้ายมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบัน คือ กิโลเมตรที่ 3 ถนนมาลัยแมน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 166 ไร่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครู

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอกภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป คณิตศาสตร์ พลศึกษา และสุขศึกษา มีอาจารย์จำนวน 154 คน เป็นปริญญาโท 70 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 2 คน ปริญญาตรี 78 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 4 คน

6. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด ตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2477 ในบริเวณกรมทหารช่าง ตำบลทวารวดี อำเภอพระนครศรีอยุธยา 24 มิถุนายน 2485 ย้ายจากกรมทหารช่างออกมาเป็นบริเวณเอกเทศ เนื้อที่ประมาณ 21 ไร่ ในตำบลเดียวกัน ต่อมาเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2506 ได้ย้ายมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบัน คือ บริเวณตรงข้ามพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา 1 พฤษภาคม 2510 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครู และในปีพุทธศักราช 2511 ได้รวมกิจการของโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูพระนครศรีอยุธยาซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 400 เมตร เข้าด้วยกัน สถานที่เดิมพัฒนาเป็นหอพักนักศึกษาหญิง รวมเป็นเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 187 ไร่เศษ

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลិតครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอก ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ และพลศึกษา มีอาจารย์จำนวน 165 คน เป็นปริญญาเอก 3 คน ปริญญาโท 79 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 8 คน ปริญญาตรี 69 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 6 คน

7. วิทยาลัยครูเพชรบุรี เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูสัทธิกรรม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เปิดเรียนเป็นครั้งแรกเมื่อ 1 เมษายน 2469 ในปีพุทธศักราช 2470 ได้ย้ายมาตั้งที่ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีต่อมาได้รวมเอากิจการของโรงเรียนฝึกหัดครูสัทธิกรรมจังหวัดสมุทรสงครามและโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมเข้าด้วยกัน เมื่อปีพุทธศักราช 2507 ได้ย้ายมาตั้ง ณ ที่ปัจจุบัน บริเวณหน้าวัดเพ็ญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 285 ไร่ และเมื่อ 1 พฤษภาคม 2512 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยครู

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอก ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เกษตรศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มีอาจารย์จำนวน 147 คน เป็นปริญญาโท 55 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 3 คน ปริญญาตรี 85 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 4 คน

8. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยดงกรณ ปทุมธานี เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู ตั้งอยู่ที่ถนนเพชรบุรี อำเภอพญาไท ตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2475 โดยย้ายนักเรียนฝึกหัดครูและนักเรียนชั้นมัธยมปลาย (ม. 7, 8) จากโรงเรียนเบญจมราชาลัยมาเรียน เมื่อ 1 ตุลาคม 2513 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู ต่อมาในภาคกลางปีการศึกษา 2515 โดยย้ายนักศึกษาไป ณ ที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 295 ไร่

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอก ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เกษตรศาสตร์ และพลศึกษา มีอาจารย์จำนวน 132 คน เป็นปริญญาโท 54 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 3 คน ปริญญาตรี 71 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 4 คน

9. วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี เดิมเป็นวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง ตั้งขึ้นเมื่อ 1 มีนาคม 2497 ตั้งอยู่ที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 300 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตครูที่มีความรู้เพื่อทำการสอนโรงเรียนในชนบทโดยตรง เดิมรับแต่นักเรียนทุนจบ ป. 7 จากจังหวัดต่าง ๆ เกือบทั่วประเทศ เป็นนักเรียนชายและอยู่ประจำทั้งหมด เมื่อปีการศึกษา 2512 วิทยาลัยเริ่มรับนักเรียนชายหญิงระดับ ป.กศ. และต่อมาในปีการศึกษา 2513 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งขึ้นเป็น วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงราชบุรี

ในปีพุทธศักราช 2522 ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเอก - ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เกษตรศาสตร์ คณิตศาสตร์ และอุตสาหกรรมศิลป์ มีอาจารย์จำนวน 107 คน เป็นปริญญาโท 53 คน ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ 4 คน ปริญญาตรี 42 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 8 คน

สำหรับคานอาคารสถานที่เรียนและอาคารต่าง ๆ เช่น อาคารวิทยาศาสตร์ อาคารโสตทัศนศึกษา หอสมุดกลาง ฯ นั้นวิทยาลัยครูทุกแห่งได้จัดการก่อสร้างเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน รวมทั้งจำนวนของอาคารก็ไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากบางวิทยาลัยมีอาคาร เก่าก่อสร้างมานานเท่านั้น ส่วนการวางแผนผังในการก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ มักจะขึ้นอยู่กับลักษณะบริเวณเนื้อที่ของแต่ละวิทยาลัยเป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย